

SLOVO ÚVODEM

Vážení přátelé,

v záplavě informací o aférách našich politiků, svatbách či rozvodech uměleckých celebrit, daňových únicích a při sledování planých televizních debat v čase nedělních obědů, nám mnohým unikla informace zásadní a navíc nesmírně příjemná a krásná: Jaro je tady.

Nevěříte? Stačí vyjít jen kousek za město, mimo dosah hlučícího davu a čmoudících vozidel, abyste narazili na první příznaky tohoto energií nabitého ročního období. V korunách ještě neolistěných stromů se začali ozývat první ptáčci nedočkavci: kosi a sýkorky. Možná uslyšíte i silné bušení do dutých starých větví. To strakapoud zkouší kvalitu svého hudebního nástroje, kterým láká svůj protějšek k námluvám. Kousek dál potkáte u potoka fialové dymnivky a na stráni modré jaterníky. Na mezích znojemských vřesovišť vykvetly stovky zářivě žlutých křivatic českých. I ten největší neznalec květeny pozná fialově modré a příjemně chlupaté koniklece. Jen stěží bychom mezi námi hledali někoho, kdo by váhal s určením sněženky, která v těchto dnech zaplavila habrové háje a okraje luk. U Havranů zpívá skřivan a to hejno, prohledávající sady a vinice, jsou špačci.

Dříve neznatelnými úžlabinami a od loňska vyschlými koryty stékají do údolí Dyje potoky a potůčky napájené vodou z tajícího sněhu, kterého bylo letos i na naše panonské poměry pozeňnaně. A což teprve u řeky Dyje. Zelenavě žlutá jarní voda řítící se přes prahy a balvany musí ohromit každého, jen trochu vnímavého návštěvníka Podují. S pokorou v duši a pocitem vracející se duševní rovnováhy můžeme usednout na jejích březích, abychom vstřebali tu úžasnou a každým rokem se opakující atmosféru.

Možná nám tyto prožitky dají po návratu do našich domovů zapomenout na všední a snad i zbytečné starosti a půtky dnů našich vezdejších.

Milí přátelé, mohu-li vám poradit - vypněte obrazovky svých televizorů a počítačů, objeďte si pohorky, oprašte jarní bundu a vzhůru do přírody – protože jaro už je určitě tady.

Petr Lazárek

Správa Národního parku Podují

Vratislav Drlík – významný znojemský učitel, kulturní pracovníka a botanik

Vratislav Drlík byl jedním z významných lokálních přírodovědců na Znojemsku a patří k těm osobnostem, jejichž příspěvek k poznání zdejší přírody nebyl dosud náležitě zhodnocen a oceněn. V letošním roce uplynulo 50 let od jeho úmrtí a tak považuji za vhodné pokusit se tímto článkem přispět k projektu mapování historie přírodovědeckého výzkumu a ochrannářských snah na Znojemsku, který před několika lety inicioval Vladimír Hanák (Podujské listí 4/2001, str. 1–2). Měl jsem totiž v poslední době mimořádnou příležitost seznámit se podrobně s Drlíkovým botanickým dílem. Nejsem sice pamětníkem Drlíkovy doby, ale díky laskavosti a ochotě svých kolegů a přátel jsem se mohl nejen podílet na přípravě publikace Drlíkova nejvýznamnějšího přírodovědeckého rukopisu, ale měl jsem i možnost nahlédnout do jeho bohatého a dramatického života a také udělat si představu o hodnotě jeho bádání pro současnou dobu. Zmíněnými kolegy a přáteli jsou MVDr. Julius Klejduš, vnuk Vratislava Drlíka, který v rodinném archivu uchoval rukopis Květeny Znojemska a také řadu cen-

ných životopisných údajů a dokumentů o jeho autorovi, a doc. RNDr. Vít Grulich, Csc., díky jehož znalostem a nadšení pro věc se podařilo Drlíkův rukopis převést do formy přijatelné pro dnešní dobu, a navíc i významně obohatit a odborně zhodnotit. Oběma těmto pánům děkuji za trpělivost a ochotu, s nimiž přistoupili k výzvě prezentovat Drlíkovo téměř zapomenuté dílo, a také za myšlenky a materiály, jež byly využity i při přípravě tohoto článku. Ale teď už po pořádku.

Vratislav Drlík se narodil 17. září 1886 v Hrabové na Zábřežsku. Po maturitě na gymnáziu a doplňovací maturitě na učitelském ústavu v Brně se stal kantorem a učil na různých místech, především na severní Moravě. Do jeho života významně vstoupila první světová válka, v níž se dostal do ruského zajetí a následně do československých legií. Domů se vrátil až v dubnu 1920 přes Vladivostok a USA. Poté pokračoval v učitelské kariéře na Zábřežsku a Šumperku, mimo to se ovšem začal výrazně věnovat veřejné, sociálně a národně orientované politické práci a publikační činnosti.

(dokončení na straně 2)

Vratislav Drlík ve své třídě, obecná škola Znojmo – Louka, 30. léta 20. století

Obsah:

Slovo úvodem ...	1	Je víc kachen nebo labutí?	6
Vratislav Drlík - významný znojemský učitel...	1-2	Chráněná území ČR	7
Péče o les	3	První jarní eurovýšlap	8
Vyšlo další číslo sborníku Thayensia	4-5	Připravili jsme pro vás	8

Vratislav Drlík...

(pokračování ze strany 1)

Právě jeho politická angažovanost v Šumperku však vedla časem ke sporům s představiteli školské administrativy a s politickými odpůrci. Proto v roce 1933 odchází do Znojma.

Zde přijal Vratislav Drlík místo ředitele obecné školy v Louce a dále se věnoval také politické a osvětové činnosti. Neaktivněji se uplatňoval v Dělnické akademii jako její předseda a ve znojemské odbočce Svazu přátel SSSR, kterou v roce 1935 sám založil. Také v průběhu druhé světové války byl jeho osud mimořádně dramatický – v roce 1938 se musel evakuovat ze Znojma a v roce 1943 byl za odbojovou činnost zatčen a uvězněn, do konce války pak pracoval v koncentračních táborech a při opevňování německých měst. Ihned po válce se vrátil do Znojma, kde se podílel na oživení českého života, na dosidlování regionu a pracoval také jako zemědělský referent místního národního výboru. V roce 1947 odešel do důchodu, ale nadále pokračoval ve veřejné práci a svůj zájem soustředil zejména na obnovu znojemského muzea. Ve spolupráci s kolektivem muzejní rady shromáždil rozebrané muzejní sbírky. Po jejich reinstalaci bylo pod Drlíkovým vedením Jihomoravské muzeum královského města Znojma předáno opět veřejnosti. Činnost muzea byla v této době vnímána velmi pozitivně a mimo dalších poct byl Vratislav Drlík 13. 6. 1947 jmenován doživotním čestným ředitelem ústavu. Pro obnovenou edici knižních tisků znojemského muzea připravil pět svazků výročních zpráv o muzejní činnosti za rok 1947 až 1950 a zpracoval i cenný historický přehled „70 let musea královského města Znojma“.

Teprve v této době začíná do popředí Drlíkovy pozornosti pronikat zájem o pří-

rodu a především květenu okolí Znojma. Je až s podivem, jak dokázal během čtyř let (1950–1954) detailně prozkoumat značnou část území okresu a zdokumentovat většinu druhů rostlin, které se zde vyskytují. Přitom z písemností zachovaných v pozůstalosti jasně vyplývá, že v předchozím období se o přírodu sice zajímal, ale bez významnější snahy zaznamenávat si svá pozorování – uvádí např.

Vratislav Drlík provází prezidenta Dr. Edvarda Beneše při návštěvě znojemské rotundy 13. 6. 1947.

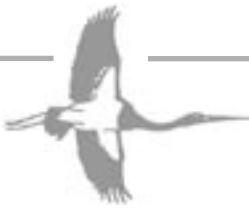
jen jedinou zmínku o konkrétním vlastním pozorování druhu, jedná se o vzácný plevel kravinec španělský velkokvětý: „Našel jsem jej asi r. 1936 na polích mezi Sedlešovicemi a silnicí k Havrančákům“. Jeho terénní bádání v 50. letech muselo být naopak velmi intenzivní a z herbářových položek i rukopisných záznamů je patrná důsledná systematická, kterou by bylo lze očekávat spíše u rutinního

přírodovědce a zkušeného autora, než u člověka, jenž se pro obor nadchnul ve zralém věku a nikdy dříve patrně žádný přírodovědný text nepublikoval. Výsledkem tohoto tvůrčího období, které vlastně nastalo na samém sklonku Drlíkova života (zemřel následkem infarktu 1. března 1955), je i z dnešního pohledu impozantní objem nálezových dat zaznamenaných v rukopisu nazvaném Kvě-

tena Znojemska a také rozsáhlý herbář (téměř 1500 položek vyšších rostlin a dalších 30 položek lišejníků), který dokládá velkou většinu rostlinných druhů jež v území pozoroval. Kromě Květeny připravil Drlík ve stejné době i rukopis popularizační brožurky Naše léčivé a jedovaté byliny a jak dokládají zachované plakáty vedl o botanice i popularizační přednášky. Dále v jeho pozůstalosti nacházíme např. i ojedinělé datované oristické zápisy ze zajímavých lokalit a krátké texty k různým tématům (morfologie a fyziologie rostlin, geologie Znojemska, zdravotní péče v ČSR), které jsou zřejmě přípravami na přednášky či jiné odborné výklady. Zachoval se zde i neúplný fragment jakési oristicko – ekologické analýzy jednotlivých biotopů (např. panonské lesy a okraje lesů, slániska, společenstva kulturní panonské půdy, květena mýtin, Lesní louky atd.). Tyto texty tématicky zřejmě navazují na podobně řešený souhrn ve starší květeně Znojemska od Himmelbaura a Stummeho (1923) a snad mohly být též podkladem pro připravovanou publikaci či expozici. Nejsou ovšem stránkovány a vzhledem k evidentní nekompletnosti je dnes asi nelze dále využít. Originály všech výše zmíněných materiálů byly po prostudování uloženy na pracovišti botaniky Jihomoravského muzea ve Znojme jako součást dokumentace k Drlíkovu herbáři.

Drlíkova mapka botanicky zajímavých území okresu.

Přeměna akátových monokultur v lokalitě Papírna

O nepůvodnosti trnovníku akátu i o principech cílených lesnických zásahů, kterými Správa Národního parku Podyjí směřuje nepůvodní porosty k modelu přirozeného lesa, bylo podrobněji psáno v číslech minulého ročníku Podyjského listí (1/2004, resp., 3/2004). Tento příspěvek se pokouší v základních souvislostech přiblížit praktickou stránku provádění přeměn akátových monokultur v podmínkách chráněného území – národního parku.

Úspěšné přeměny akátových monokultur na porosty přírodě blízké až přirozené vyžadují použití specifických postupů, které jsou podmíněny ekologickými vlastnostmi této introdukované dřeviny. Jelikož rozsah a z toho vyplývající časová i finanční náročnost plánovaných přeměn akátin je značná, jsou tyto přeměny středem zájmu Správy NP. V současnosti je v přímé správě Správy NP Podyjí přibližně 133 ha akátových porostů, které je nutno výhledově přeměnit na porosty přírodě blízké. V roce 2004 však z důvodu značného nárůstu podílu nahodilé těžby, který byl způsoben poškozením dřevin (především stanovištně nevhodných jehličnanů) v důsledku extrémně nepříznivých klimatických podmínek roku 2003, nebyly z kapacitních důvodů žádné přeměny akátin realizovány. Počátkem letošního roku byla zahájena již delší dobu plánovaná přeměna akátin v lokalitě Papírna. V této části I. zóny národního parku tvoří porosty akátu poslední „ostrůvky“ nepůvodních společenstev uprostřed zachovalých lesů kaňonu Dyje. Svým rozsahem i vzhledem k lokalizaci se jedná o poměrně výjimečný managementový zásah.

Hlavní těžební práce byly započaty v druhé polovině ledna a podle plánu ukončeny v závěru měsíce března. Tyto práce byly vykonávány záměrně v období zámruzu a sněhové pokrývky. Hlavním důvodem byla snaha zabránit škodám na přírodním prostře-

Akátový porost u Papírny před provedením zásahem

dí. Letošní zima tomuto záměru přála, sněhu i mrazu bylo dost. K minimalizaci škod na přírodním prostředí jistě přispěly i použité technické prostředky a volba vyráběných sortimentů dříví. Pro soustředování dříví v porostech bylo využito malotraktoru s navijákem a koně. Pokácené stromy byly kráceny na výřezy o délce 4m a následně z porostu vyváženy na skládky pásovou vyvázečskou soupravou TERRI. Pokud by dříví z porostů bylo vyváženo v celých délkách, škody na prostředí by jistě byly větší. V současné době probíhá v lokalitě úklid těžebních zbytků a příprava ploch na zalesňování.

Pokud se jedná o porosty se zastoupením akátu blízcím se sto procentům, jak je tomu na této lokalitě, je neúčinnějším způsobem přeměna přes skupinovou seč, popř. maloplošnou holou seč. Lokalitu lze z hlediska stanoviště rozdělit na dvě části. První část

tvoří úzký pás údolní nivy řeky Dyje, kterou tvoří nánosy říčních sedimentů. V této části vznikly po odtěžení akátů čtyři obnovní prvky. K jejich zalesnění bude využito stanovištně odpovídajících dřevin: javoru mléče, dubu zimního, habru obecného, lípy srdčité, jasanu ztepilého, jilmu vazy a olše lepkavé. Druhá část je tvořena skalnatým a prudkým svahem kaňonu řeky Dyje, na kterém jsou cílovými lesními společenstvy teplomilné doubravy. V této části vzniklo pět obnovních prvků, které budou zalesněny převážně dubem zimním. Na části těchto ploch bude provedena síje žaludů dubu, popř. semen břízy, a to z důvodu zajištění lepší ujmavosti semenáčků na stanovišti, které je chudé na vláhu i živiny. V maximální možné míře bude také využito stávajícího i potenciálního přirozeného zmlazení cílových dřevin.

Vzhledem k výjimečné zmlazovací schopnosti akátu bude i v příštích letech značná pozornost a úsilí věnováno zamezení jeho opětovnému rozšiřování na volné plochy. K eliminaci akátového zmlazení se používá již osvědčeného a poměrně účinného způsobu pomocí aplikace chemického prostředku - arboricidu ROUNDAP. Jedná se o prostředek, který je v maximální možné míře šetrný k přírodnímu prostředí a jako jediný je schválen pro použití v národním parku. K první redukci akátového zmlazení dojde ještě letos, a to před zalesněním obnovních prvků cílovými dřevinami. Mladé stromky cílových dřevin budou v další fázi chráněny proti poškození zvětří. V této lokalitě bude využito dřevěných oplocenek, v menší míře pak i nátěru stromků repelenty. Po úplné likvidaci akátu, která bude probíhat v několika etapách, nebudou již v této lokalitě prováděna žádná managementová opatření a lesní společenstva budou ponechána samovolnému vývoji. -jap-

Pásová souprava TERRI při vyklízení dřevní hmoty

Vyšlo další číslo sborníku *Thayensia*

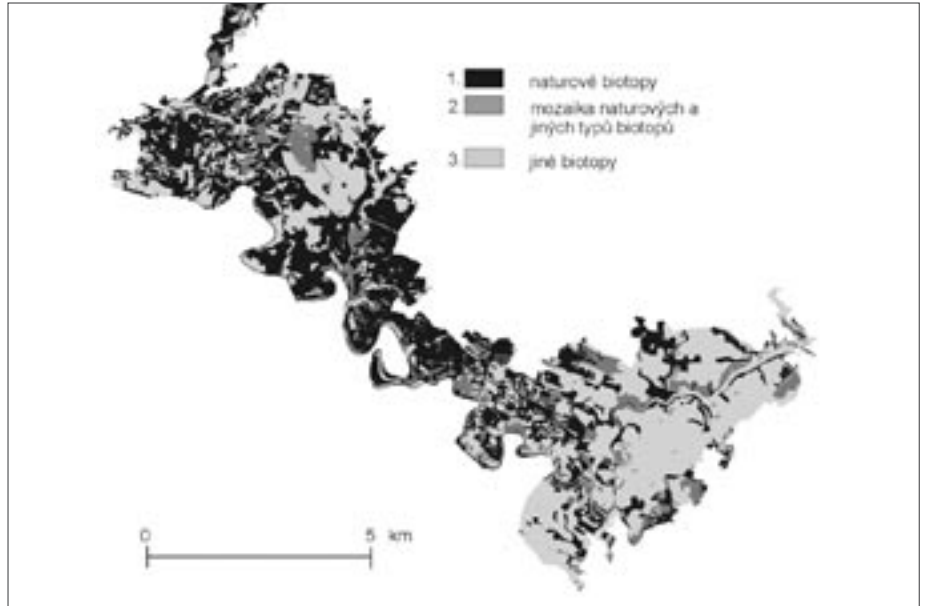
Na konci roku 2004 vyšlo už šesté číslo sborníku *Thayensia*. Po „malém“ zdržení při kompletaci v tiskárně bude v nejbližší době k dispozici na Správě NP, v jeho informačních kancelářích a v knihovně Jihomoravského muzea ve Znojmě. Přes honosný podtitul „sborník vědeckých prací z Podyjí“ obsahuje články určené nejen vědcům a odborníkům pracujícím v oblasti Národního parku Podyjí a jeho okolí. Zajímavé a cenné informace zde určitě naleznou i ti z vás, kteří se prostě chtějí dozvědět co nového bylo v našem okolí vyvádáno v přírodovědných i společenskovedních oborech, jak tyto novinky autoři jednotlivých výzkumů interpretují a jaký význam v širších souvislostech svým výsledkům přiřkládají.

Jako výkonný redaktor sborníku bych vás v následujících řádkách rád upozornil na jednotlivá témata obsažená v loňském čísle. Myslím, že právě toto číslo dobře splňuje redakční záměr informovat o základních výsledcích bádání v co nejširším spektru oborů. V deseti článcích, které sborník obsahuje, je zastoupena tematika geologická, botanická, zoologická, archeologická i historická, prezentovány jsou především výsledky současného výzkumu, ale i analýza historických dat a oborová bibliografie.

Hydrobiologii, především řasám, se věnuje článek Kateřiny Sukačové – Fajtové a Vladimíra Keršnera „*Řasová óra vybraných pramenů Národního parku Podyjí*“. Najdete v něm popis řasových společenstev pěti nejznámějších pramenů, které leží převážně u turistických tras v NP Podyjí. Kromě druhového soupisu jsou zde obsaženy i údaje o charakteru pramenů a chemických vlastnostech vody. Práce Jany Táborské „*Mapování*

biotopů v rámci přípravy soustavy Natura 2000 v Národním parku Podyjí“ hodnotí důležitý a svým rozsahem ojedinělý výzkum rostlinných společenstev, který v letech 2001–2003 proběhl v NP Podyjí a přinesl

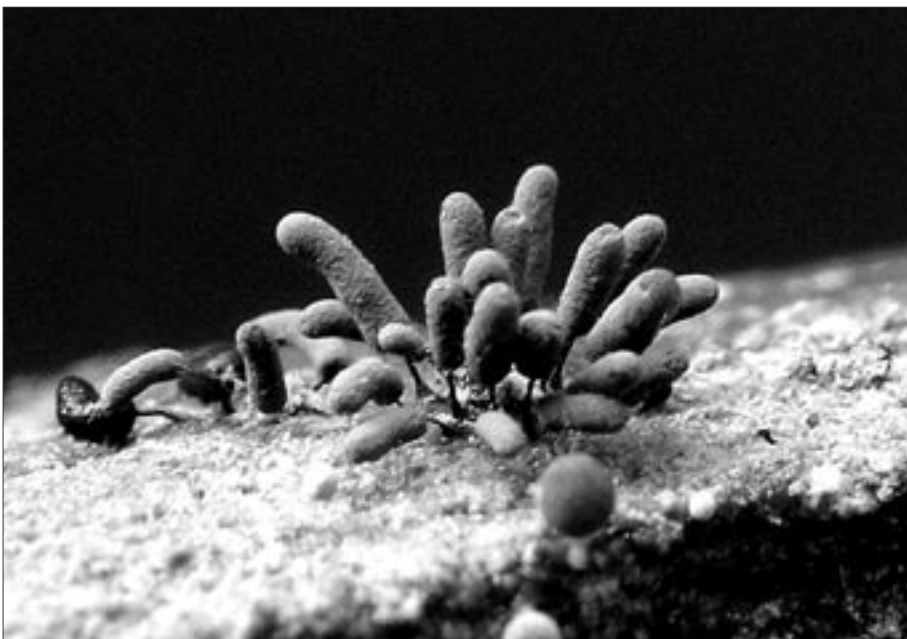
zvláštních organismů na několika lokalitách v Podyjí. Zmíněna je v něm zvláštní bionomie hlenek, metody jejich výzkumu a také fakt, že i v širším území Moravy je takto podrobná studie věnovaná hlenkám dosud ojedinělá.

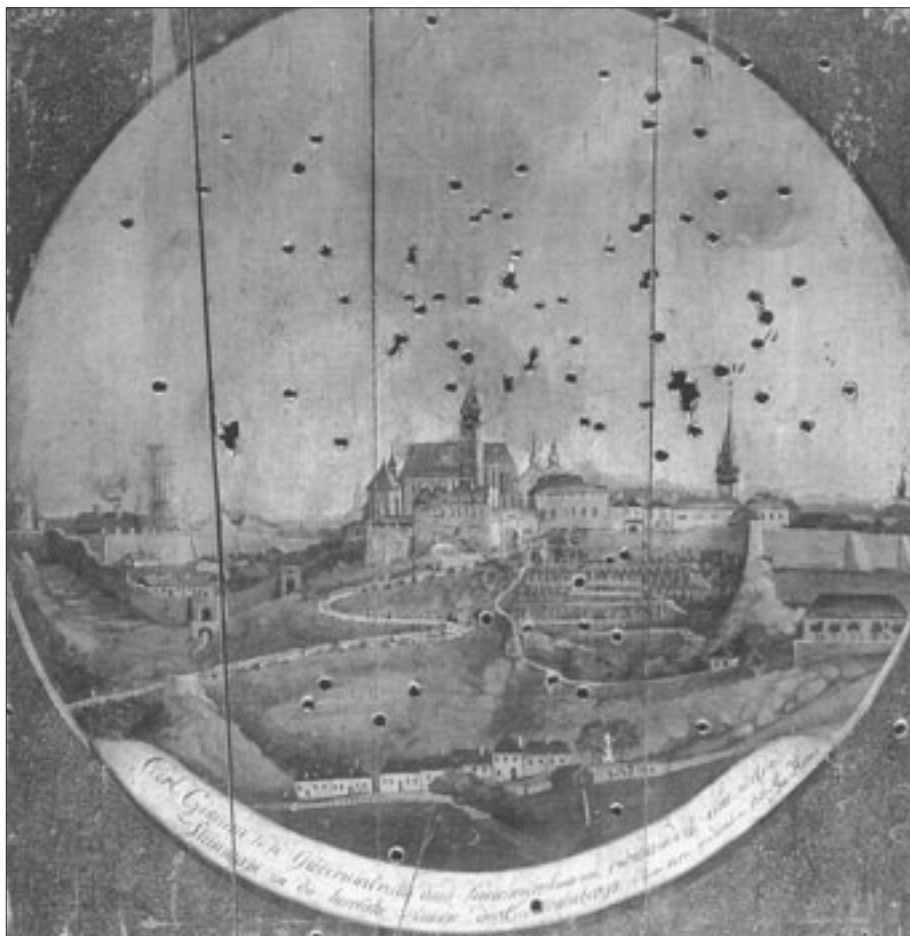
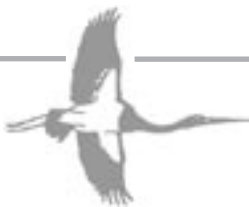
Mapa biotopů v NP Podyjí v rámci přípravy soustavy Natura 2000

podklady pro hodnocení tohoto území v rámci rozsáhlého projektu evropské ochrany přírody. Zároveň byla na jeho základě vytvořena podrobná digitální mapa aktuální vegetace parku, která slibuje široké použití jak ve státní správě, tak i při dalších výzkumných aktivitách. Příspěvek Radmily Šeniglové „*Hlenky (Myxomycetes) v Národním parku Podyjí*“ přináší první údaje o druhovém spektru těchto

Celkem tři články jsou zaměřeny na entomologii. Pavel Vítek ve svém příspěvku „*Vřetenušky a zelenáčci (Lepidoptera: Zygaenidae) Národního parku Podyjí*“ prezentuje výsledky svého dlouholetého výzkumu této zajímavé skupiny motýlů. Z nich vyplývá, že NP Podyjí je i ve srovnání s dalšími velkoplošnými chráněnými územími na jižní Moravě oblast z velkou druhovou pestrostí této skupiny, a že se zde vyskytuje několik významných a mimořádně vzácných zástupců. Robert Stejskal v práci „*Historická sbírka nosatcovitých brouků (Coleoptera: Curculionidae) v Jihomoravském muzeu ve Znojmě*“ uvádí přehled druhů nosatcovitých brouků zastoupených v historické sbírce uložené v Jihomoravském muzeu. Kromě výčtu druhů, jejichž determinaci v rámci rekonstrukce sbírky provedl, analyzuje také rozdíly mezi druhovým spektrem doloženým na Znojemsku v první polovině 20. století a zjištěným v posledních letech. Kateřina Marsová v článku „*Komentovaná entomologická bibliografie Národního parku Podyjí*“ provedla soupis všech publikovaných vědeckých sdělení o hmyzu z území dnešního NP Podyjí a také nepublikovaných zpráv z entomologických výzkumů, které jsou uloženy na správě NP. Mimo samotného soupisu pramenů, který významně usnadní orientaci v základní literatuře všem badatelům – entomologům, je cenné i zhodnocení zastoupení jednotlivých systematických skupin (řádů) hmyzu. Do jisté míry totiž ukazuje, které skupiny jsou

Stemonitis hyperopta – jeden z méně běžných druhů hlenek (skutečná velikost sporangii je 2,5–5 mm).

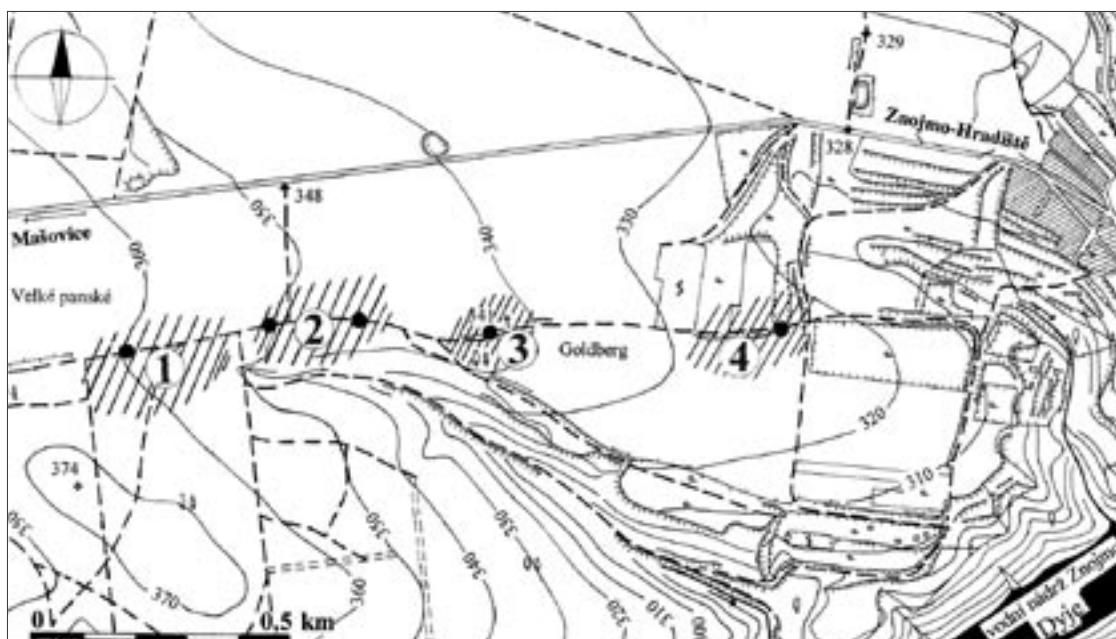

Karolininy sady na střeleckém terči, malba Vít Krebšínského z roku 1826

již zpracovány relativně dobře a u kterých naopak nejsou k dispozici ani základní údaje. Na obratlovce, konkrétně na ptáky je zaměřen příspěvek Martina Valáška „*Druhovité složení a změny početnosti avifauny na rybnících u Šafova v průběhu roku*“. Není věnován přímo území NP Podyjí, ale popisuje pozoruhodné ptačí společenstvo osidlující rybníční soustavu s parkem těsně sousedící. Zajímavost tohoto článku je jednak v neobvyklém metodickém přístupu – sledování lokality systémem kontrol během celého roku, jednak také v tom, že představuje dosud poněkud přehlíženou oblast jako poměrně významnou z hlediska vodních a mokřadních druhů ptáků a nabádá k jejímu dalšímu studiu.

Záchranný archeologický výzkum z let

2003–2004 je popsán v článku Zdeňka Čižmáře „*Nová pravěká sídliště z katastru Znojma-Hradiště (příspěvek k poznání pravekého osídlení severovýchodního okraje*

Mapka území se záchranným archeologickým výzkumem Z. Čižmáře s vyznačením zachycených sídlišť.

Národního parku Podyjí“). Čtyři zachycená sídliště rozšiřují a zpřesňují doposud útržkovité informace o pravěkém osídlení této části NP Podyjí a extravilánu obce Hradiště. Zároveň dokládají propojení sídelní aglomerace Hradiště a údolí Mašovického potoka. Prozkoumané objekty jsou bohatě kresebně dokumentovány. Na tento článek navazuje krátký příspěvek Jaroslava Šmerdy „*Kamený artefakt z výkopu u Mašovic (Znojmo)*“, který popisuje vzhled a složení horniny, z níž byl vyroben jeden z předmětů nalezených při výzkumu prezentovaném Z. Čižmářem. Historické téma má práce Jana Kozdase „*Analýza stavebně historického vývoje lesoparků Znojma – část Karolíniny sady a Rajská zahrada*“. Autor v ní popisuje vznik a vývoj dvou sousedních částí lesoparkových úprav na okraji Znojma. Jednotlivé etapy jejich proměn pak dává do souvislosti s děním v soudobé společnosti a s hlavními uměleckými slohy či směry jednotlivých období. I tato práce je dokumentována kopiemi historických vyobrazení a doplněna početnými odkazy na další obrazové materiály.

Doufám, že ti z vás, kteří sáhnou po novém čísle sborníku *Thayensia*, nebudou zklamáni. Zároveň bych chtěl informovat případné zájemce o publikaci v něm, že uzávěrka sedmého čísla bude v říjnu 2005 a s jeho publikací se počítá v roce 2006. Pokyny pro autory jsou otištěny na konci každého čísla a je možné je získat také u výkonných redaktorů Antonína Reitera v Jiho-moravském muzeu ve Znojmě a Jana Kosa na Správě NP Podyjí. Těm také adresujte rukopisy svých příspěvků.

-ra-

Je víc kachen nebo labutí? (Aneb zimní sčítání vodních ptáků na Dyji)

Zimní sčítání vodního ptactva, konané za spolupráce pracovníků Správy NP Podyjí, Jihomoravského muzea ve Znojmě a České společnosti ornitologické proběhlo ve dvou etapách (18. a 23.1.2005). Nejprve se sčítalo na Dyji na území NP Podyjí, poté přišel na řadu úsek řeky pod Znojmem až po Hrabětice - Trávní dvůr – celkem asi 80 km, které bylo třeba projít a zaznamenávat přitom všechny ptáky na řece či v její blízkosti.

Vlastní sčítání probíhá tak, že každý ze sčítatelů – ornitologů nebo prostě pozorovatelů ptáků – postupně prochází zvolený úsek řeky a cestou si dělá poznámky o tom, co vše pozoroval. Délka jednoho úseku se v našem případě pohybovala mezi 6-15 km. Úspěšnost sčítání závisí nejen na zkušenostech ornitologa, který by měl být schopen co nejpřesnější determinace pozorovaných ptáků, ale rovněž třeba na konkrétních povětrnostních podmínkách. Letošní sčítání bylo nejprve ve znamení mrazu, který udeřil ne právě vhod po několika „nadprůměrně“ teplých týdnech a tak trochu utlumil ptačí aktivitu; při sčítání pod Znojmem byli pak jeho účastníci sužováni silnými sněhovými přeháňkami, jež místy výrazně snižovaly viditelnost. I tak ale nakonec všichni zúčastnění (včetně těch, co zapomněli doma čepici...) došli až k cíli svých různě dlouhých a různě obtížných úseků a v klidné nedělní odpoledne mohlo začít konečné sumarizování získaných pozorování.

Bezpochyby nejpočetnějším ptákem byla kachna divoká. Na druhém místě, i když početně daleko pozadu, jsou labuť. Rybáře nepotěší větší hejno kormoránů nad Hardegem, v druhém sčítacím úseku však byli zaznamenáni spíše výjimečně. Jednotlivě, ne však vzácně, byli pozorováni volavka pope-

Lyska černá

lavá a mimo NP Podyjí i bílá, potápky malé a ledňáčky. Mezi ptáky, kteří sčítatele vysloveně potěšili, patřili skorci, orli mořští, hvízdáci a jen výjimečně u nás zimující vodouši. Zajímavým zjevem je samička kachničky mandarinské, pozorovaná u mostu v Hardeggu už 31.12.2004 a při sčítání znovu zjištěná.

Zimní sčítání vodních ptáků je mezinárodní akce koordinovaná společností Wetlands International, které se zúčastňuje přes sto zemí světa. Po několika letech vzniká zajímavá řada údajů, které nám prozradí mnohé jak o trendu početnosti jednotlivých druhů, tak o změnách tradičních zimovišť

způsobovaných nejspíše klimatickými podmínkami. Chcete-li se případně zúčastnit příštích ročníků sčítání neváhejte kontaktovat některé z výše uvedených pracovišť. -rs-

Druh	NP Podyjí	Úsek Znojmo-Hrabětice
Potápka malá	3	16
Kormorán velký	85	12
Volavka popelavá	29	23
Volavka bílá	-	6
Labuť velká	101	108
Kachna divoká	1230	2465
Kopřivka obecná	1	-
Čírka obecná	-	1
Hvízdák eurasijský	-	16
Kachnička mandarinská	1	-
Orel mořský	1	2
Lyska černá	-	9
Slípka zelenonohá	1	-
Vodouš kropenatý	-	1
Vodouš šedý	-	1
Ledňáček říční	4	5
Skorec vodní	3	-

Neregulovaný tok Dyje mezi Krhovicemi a Hrádkem dosud nabízí malebná zakoutí

Chráněná krajinná oblast Lužické hory

Lužické hory jsou takřka učebnicovým příkladem toho, co si průkopníci ochrany přírody v 50. letech minulého století představovali, když v prvním našem zákoně o ochraně přírody definovali chráněnou krajinnou oblast. Tedy volně řečeno rozsáhlým územím s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým

chách se zachovaly zbytky bučin s poměrně bohatým bylinným podrostem (měsíčnice vytrvalá, mařinka, vonná, lýkovec jedovatý). Pro smíšené porosty na příkrých suťových svazích jsou typické kyčelnice devítilistá či cibulkonosná, v nejvyšších polohách pohoří nebo strmých roklích pak můžeme vidět četné horské druhy

něž óra rozsáhlých luk a pastvin je poměrně chudá a obohacení nebo alespoň zachování stávající zdejší květeny je předmětem záchranných programů probíhajících v posledních letech.

Ani z hlediska faunistického území nenabízí bohatý výčet mimořádných a nikde jinde vídaných druhů. Určitou zajímavostí je existence kamzíků, kteří zde byli téměř před 100 lety uměle vysazeni a kteří zde a na území sousední Chráněné krajinné oblasti Labské pískovce dosud přežívají.

Potenciál území z hlediska cestovního ruchu je obrovský. Lužické hory byly již v poměrně dávné minulosti místem, kam si vedle Krkonoš či Českého ráje našli cestu chalupáři. Právě velké množství zachráněných a z větší části vkusně udržovaných objektů vesnické architektury dělá z většiny vesnic velmi příjemné místo nejen pro život, ale pro prázdninové či víkendové pobyty. Území s kvalitně založenými lesními cestami je ideální pro pěší i cyklistickou turistiku, díky dlouhodobě poměrně studenému klimatu jsou zde dobré podmínky pro běžecké, v menší míře i sjezdové lyžování. Zcela specifický a pro Podýjí velmi inspirativní je i faktor přeshraniční turistické návštěvnosti. Všechny obce na českoněmecké hranici jsou spojeny turistickou stezkou pro pěší a cyklisty a tyto stezky jsou zejména v letní polovině roku velmi frekventované.

Lužické hory jsou krásnou chráněnou krajinnou oblastí, jejíž hodnota spočívá především v rovnováze mezi zachovalými přírodními zdroji a činností člověka. Nejedná se v žádném případě o území, které by nebylo v minulosti hospodářsky využíváno. Ale právě míra rozumnosti využívání tohoto území nám zachovala jeho krásy i do současnosti. Velkým štěstím pro území bude, pokud lidé zde žijící či podnikající si tento fakt uvědomí a budou usilovat o to, aby o krásách zdejší krajiny mohly mluvit i další generace našich potomků. -kk-

Národní přírodní památka Zlatý vrch

relíefem, podílem přirozených či málo pozměněných lesních i nelesních ekosystémů a s četnými zachovalými historickými památkami či prvky původní vesnické architektury.

Lužické hory jsou pohraničním velkoplošným chráněným územím na česko-německo-polském pomezí. Zabírají pahorkatinné a horské polohy mezi městy Česká Kamenice, Krásná Lípa, Hrádek nad Nisou a Jablonné v Podještědí. Byly vyhlášeny v roce 1976 na rozloze přibližně 284 km².

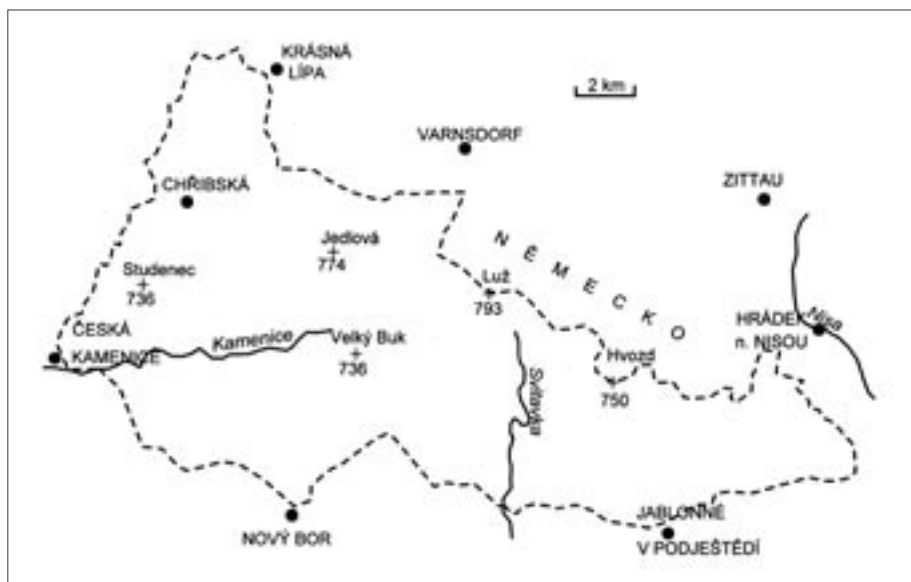
Převládající horninou oblasti jsou svrchnokřídové pískovce. Několik set metrů mocné vrstvy těchto pískovců jsou na více místech proraženy a překryty terciárními vulkanity, zejména čediči, žnělci a trachyty. Mimořádně významnou zlomovou linií, která ohraničuje území ze severu je tzv. lužický zlom, podle kterého je území vyzdvíženo nad nížinami podél řeky Nisy na území Německa a Polska až o 500 metrů.

Pro Lužické hory není zase až tolik typická existence skalních měst, ta rozsáhlejší se vyskytují pouze v okolí Kytlice a Chříbské, na východě pak mezi Rynolticemi a Hrádkem nad Nisou. Dominantními tvary krajiny jsou však především třetihorní vulkanické vrcholy ve formě kup, homolů, kuželů, méně pak stolových hor, které převyšují okolní krajinu o 200-300 metrů (např. Luž, Klíč, Jedlová či Hvozď).

Lesy pokrývají chráněnou oblast přibližně ze dvou třetin. Jedná se z větší části bohužel o lesy se skladbou pozměněnou ve prospěch smrku, borovice či modřínu. Na menších plo-

(mlčivec alpský, violka dvoukvětá, vranec jedlový či udatna lesní). Zcela ojedinělá pro polohu téměř k 700 metrům je existence přirozené doubravy na skalní stěně Klíče s výskytem vzácných druhů (hvězdnice alpská, kapradinka skalní).

Celkově však lze tvrdit, že Lužické hory patří z hlediska druhové pestrosti rostlinných druhů k těm chudším chráněným oblastem. Je to především díky jednotvárnému a chudému horninovému podloží a rovněž tak díky neexistenci rozsáhlejších přirozených mokřadů. Rov-

První jarní eurovýšlap

Klub českých turistů ve Znojmě uspořádal pod záštitou hejtmána Jihomoravského kraje Ing. Stanislava Juránka a starosty Znojma Ing. Pavla Balíka dne 19. března 2005 „První jarní eurovýšlap“.

Slavnostní zahájení bylo uspořádáno na Znojenském hradě. Akce se zúčastnilo asi 500 turistů, včetně turistů z Rakouska. KČT naplánovalo 4 pěší a 2 cyklistické trasy, které procházely územím Národního parku Podyjí a Thayatal. Turisté si tak mohli vybrat podle svých fyzických možností výšlap dlouhý „pouhých“ 13 kilometrů ve východní části Národního parku Podyjí, ale i náročnější sedmdesát kilometrů vyjížděku ze Znojma do Hardeggu, Retzu a zpátky do Znojma. Pořadatel předpokládá, že tímto založil tradici dalších ročníků.

Správa Národního parku jako partner akce zajišťoval doplňující turistické značení a informační servis pro turisty.

Účastníci pochodu, z nichž většina byla mimoznojemských, byli okouzleni časně jarní přírodou Podyjí. V údolí Dyje pod Papírnou měli turisté bílé sněženky a na vřesovištích modré koniklece. Jarní vody Dyje valící

Turisté u informačního panelu pod Novou cestou

se kaňonem vlyly do žil každého účastníka Eurovýšlapu energii a životní optimizmus,

jehož nedostatkem strádá vinou jarní únavy a dlouhé zimy každý z nás. -pl-

PŘIPRAVILI JSME PRO VÁS

Kalendář vycházek a exkurzí pro veřejnost na rok 2005

Duben

2.4. sobota – Obnova přirozených lesů v současných akátinách

Vedoucí: Tomáš Vrška – Správa NP Podyjí

Sraz: 9,00 u informačního střediska v obci Havraníky

Trasa: Havraníky – plošina nad Papírnou – cesta J. Krejčího – Papírna – Baštův mlýn – Havraníky. Návrat cca kolem 14,00.

Doporučené vybavení: dobrá obuv, svačina

17. 4. neděle – Vycházka s pamětníky (pořádáno ve spolupráci se Správou NP Thayatal)

Vedoucí: Heinz Dolanský – Správa NP Thayatal

Sraz: 14,00 Radnice (věž v Hardeggu). Délka trvání zhruba 4 hodiny

Doporučené vybavení: cestovní pas či občanský průkaz

Zaměření: historie

Poznámka: Vstupné pro dospělé 6 euro

Den Země

23.4. sobota – Na žabích námluvách

Vedoucí: Antonín Reiter – Jihomoravské muzeum Znojmo

Sraz: 9,00, Havraníky, u školy (= informační kanceláře NP)

Trasa: lesy a mokřady mezi Havraníky a Popicemi, převážně po turistických trasách cca 8 km terémem spíše nenáročným, ale mokrým! Konec v Havraníkách v časném odpolední

Doporučené vybavení: pevná nepromokavá obuv (nejlépe pohorky), pro zájemce cedník k průzkumu vodní zvířeny

Zaměření: obojživelníci a další vodní či pobřežní živočichové v (snad) pokročilém jaru

Květen

7. 5. sobota – Vítání ptačího zpěvu

Vedoucí: Vlasta Škorpíková – Krajský úřad Jihomoravského kraje

Sraz: 6,00 v Lukově před hospodou U Všetečků

Trasa: Lukov – Pěticestí – ústí Klapera potoka – ústí Lukovského potoka - Vraní skála - Lukov

Doporučené vybavení: dalekohled, terénní obuv a oblečení

Poznámka: zvláště srdečně jsou na vycházku zváni malí i velcí obyvatelé Lukova

Evropský den parků

21.5. sobota – Za brouky a motýly do okolí Znojma

Vedoucí: Václav Krivan – Správa NP Podyjí

Sraz: 9,00 Znojmo-Hradiště před klášterem

Trasa: Hradiště – Králův stolec – Šafářka – Cínová hora – Znojmo. Trasa vede cca 10km středně náročným terémem.

Doporučené vybavení: terénní obuv, lupy, dalekohled, svačina, pití

Zaměření: entomologie

21.5. sobota - Koncert v Čížovské kapli

Začátek: 19,00 Čížov kaple

Program: Sborové i sólové písně v podání Mašovickeho pěveckého sboru

Červen

4. 6. sobota – Květena jihovýchodní části Podyjí

Vedoucí: Robert Stejskal – Správa NP Podyjí

Sraz: 9,00 u bývalé vojenské roty v Hnaničích

Trasa: Bývalá vojenská rota v Hnaničích – Šobes – Milíř – opuštěný meandr – návrat zpět. Předpokládán návrat kolem 14,00. Cesta středně náročným terémem.

Doporučené vybavení: dobrá obuv, dalekohled

Zaměření: botanika

18.6. sobota – S rýžovací pánví do Podyjí

Vedoucí: Jaroslav Šmerda – Jihomoravské muzeum Znojmo

Sraz: 9,00 hodin před budovou muzea na ulici Přemyslovců. Předpokládán návrat kolem 14,00 hodin.

Trasa: Na trase exkurze vedoucí údolím Gránického potoka. Mločím údolím a údolím Dyje bude provedeno pokusné rýžování těžkých minerálů z náplavů a zvětralin. Cesta vedoucí středně náročným terémem je dlouhá asi 14 km.

Doporučené vybavení: svačina, dobrá obuv a náhlada, stará pánev (není však podmínkou).

Podyjské listy – Zpravodaj Správy Národního parku Podyjí, ročník 6., č. 1/2005 ° Vydává: Správa Národního parku Podyjí, Na Vyhliště 5, 669 02 Znojmo ° Redakce: Jan Kos ° Spolupráce: Martin Kouřil, Petr Lazárek, Jaroslav Ponikelský, Antonín Reiter, Robert Stejskal, Vlasta Škorpíková ° Fotografie: Archiv Jihomoravského muzea ve Znojmě, Karel Gregor, Petr Lazárek, Jaroslav Ponikelský, Robert Stejskal ° Grafická úprava a sazba: SCHNEIDER CZ graphic&design, s.r.o., e-mail: atelierfgt@volny.cz ° Tisk: Tiskárna Kuchařovice ° Náklad: 700 výtisků ° Vyšlo: duben 2005 ° Vytiskováno na 100% recyklovaném papíru. Neprodejné

Canon
Canon CZ, s. r. o.
generální partner
národních parků České republiky